

Název	Beruška nebo slunéčko II – pohybová hra s tajenkou	
Věk dětí / časová dotace	3–6 let	30 minut
Vzdělávací oblast	Dítě a jeho psychika – jazyk a řeč; poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace Dítě a ten druhý	
Rozvíjená gramotnost	ČTENÁŘSKÁ	MATEMATICKÁ

Cíl činnosti:

Dítě vyjadřuje myšlenky a úsudky, spolupracuje s ostatními, vyhledává informace.

Pomůcky:

Encyklopedie a další materiály vztahující se k tématu hmyz, pás papíru s tabulkou na doplňování slov s předepsanými písmeny – tajenka, pohyblivá abeceda – velká tiskací písmena, mělký košíček, obrázky berušek dle počtu dětí (sada berušek s dvěma tečkami, sada berušek se sedmi tečkami), otázky pro děti vytištěné na prouzcích papíru.

Popis činnosti:

Každé dítě si z košíčku vybere obrázek berušky, spočítá tečky. Tak vzniknou dvě skupiny – jednu skupinu tvoří děti, jejichž beruška má dvě tečky, druhou skupinu tvoří děti, jejichž beruška má sedm teček. Každá skupina dětí se snaží poskládat nápis v tajence podle vzoru – SLUNÉČKO, BERUŠKA. Děti postupně běhají k učitelu na druhé straně třídy, kde si vyberou jednu z připravených otázek. Učitel přečte dítěti otázku vztahující se k tématu. Pokud dítě správně odpoví, odnáší si písmeno do sestavovaného nápisu a přiloží ho do tajenky. Poté vybíhá další člen skupiny. Pokud není odpověď správná, dítě se vrací poradit se se skupinou, případně nahlédnout do encyklopedie, po správné odpovědi dostává písmeno do tajenky. Po splnění úkolu vybíhá další. Pokud ani po poradě s ostatními nezazní správná odpověď, učitel přidá nápovědu – hláskuje odpověď na otázku (např. slovo v-a-j-i-č-k-a), dítě má za úkol složit slovo dohromady – sluchová syntéza (jednodušší varianta – slabikování) a pak si odnáší písmeno.

Návrhy otázek pro děti:

Jakou má nejčastěji barvu slunéčko sedmitečné? (červenou); Kolik má beruška teček? (7); Jak je beruška velká? (ukázat prsty, nakreslit...); Čím se živí? (mšicemi); Co vystříkne beruška z těla, když je v nebezpečí? (jedovatou oranžovou tekutinu); Znáš nějakou písničku o berušce? Co klade beruška na spodní stranu listů? (vajíčka); Co se vylíhne z vajíčka? (larva); Kolik nohou má beruška? (6); Mohou slunéčka přežít zimu? (ano – přezimují ve velkých skupinách pod kameny, pod kůrou, v zemi); Zkonzumuje více mšic larva nebo dospělá beruška? (larva – mnohonásobně víc); Na kterých rostlinách může beruška nalézt mšice? (růže, keře, stromy); Jaký pták je pro berušku nebezpečný? (vlastovka). Otázky musí obsahovat informace, které děti získaly prostřednictvím různých aktivit, které hře předcházely.

Když jsou v tabulkách doplněna všechna písmena, proběhne závěrečná reflexe. Poskytneme dětem prostor pro vyjádření názorů a pocitů k tomu, co dělaly, jak hra probíhala, jak se při hře cítily, zda by něco změnily, případně dáme prostor pro jejich návrhy a nápady. Ptáme se, zda věděly odpověď hned, nebo se potřebovaly poradit s kamarády, kdo využil možnosti podívat se do encyklopedie a zda tam našel, co potřeboval. Děti z každé skupiny seznámí ostatní se slovem z tajenky.

Komentář z pohledu gramotností:

Čtenářskou gramotnost rozvíjíme při vybavování poznatků z nedávno čteného textu (ČG-0-2-01), při vyhledávání informací v encyklopediích (ČG-0-4-01), při diskuzích s ostatními dětmi nad tématem hmyzu i nad vlastními zkušenostmi ze setkávání s hmyzem (ČG-0-2-07), při práci s encyklopediemi či jinými zdroji, kdy je třeba rozpoznávat různé prvky a rysy textu, i při rozlišování písmen u sestavování tajenky (ČG-0-3-01).

Matematická gramotnost je rozvíjena při řešení úkolu ve skupinách (MG-0-1-01). Děti vyhledávají informace v encyklopediích (MG-0-2-05), vybavují si a vybírají informace – rozlišují mezi důležitým a nepodstatným (MG-0-2-06), odpovídají srozumitelně na otázky (MG-0-7-06). Při rozdělování do skupin je třeba vhodným způsobem porovnat počet objektů – teček na kartičce s obrázkem berušky. Během hry pak dítě respektuje zadané podmínky a pokyny, vnímá souvislosti a následnost dějů při hře (MG-0-1-05).

Možnosti individualizace a diferenciací:

Hra splňuje několik specifik, které jsou stimulační pro intelektově nadané děti. Mohou zde uplatnit svůj vyšší potenciál jak v rychlosti odpovědí na vědomostní otázky, jejichž úroveň učitel přizpůsobuje podle potřeb konkrétních dětí, které má ve skupině, tak v zájmu o písmena a čtení. Nadané děti mohou nabídnout pomoc ostatním při odpovídání na složitější otázky, při vyhledávání potřebných informací se snadněji orientují v encyklopediích.

Hodnocení:

Důkazem o učení je doplněná tajenka a situace, kdy děti využívají možnosti vrstevnického učení jeden od druhého včetně závěrečné reflexe a diskuzí nad vyhledanými informacemi.

Stanoviště s otázkami.

Porada.

Stanoviště s tajenkou – doplňování písmen do tajenky.

Postřehy z ověřování:

Této hře předcházely různé činnosti, ve kterých se děti seznámily s životem různých druhů hmyzu se zaměřením na slunéčko sedmtečné. Hra s tajenkou je určena zejména kognitivnímu rozvoji dětí v posledním období před nástupem do základní školy, ale zapojily se i mladší děti, které využívaly možnost poradit se se staršími kamarády (příkladně zde probíhalo vrstevnické učení). Díky tomu, že se děti o téma hmyzu před touto činností velmi zajímaly, vyhledávaly si různé informace a zajímavosti o životě slunéček a podrobně se věnovaly jejich pozorování, nevyužívaly ve hře možnost znovu nahlížet do encyklopedií. Provázáním činnosti s pohybem se hra stala pro děti přitažlivou a zábavnou.

Zdroje:

Všechny fotografie použité v dokumentu jsou dílem autora.

UDATNÁ, Jana a SMOLKOVÁ, Jana. *Naši malí kamarádi aneb ze života hmyzu*. [online] Metodický portál RVP.CZ, 6. 6. 2019, [cit. 2020-10-06].

Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/22147/NASI-MALI-KAMARADI-ANEB-ZE-ZIVOTA-HMYZU.html/>

Tento digitální vzdělávací materiál je součástí souboru aktivit, který vytvořil autorský tým [PPUC-MŠ-tým](#), hlavní editorka Jana Smolková. Další sdílení a úpravy aktivity jsou umožněny za podmínek licence [CC BY-SA 4.0 Mezinárodní](#), která se vztahuje na text, obrázky i přílohy této aktivity, pokud není uvedeno jinak. Na stránce www.gramotnosti.pro/epublikace najdete konkrétní postup, jak lze v souladu s podmínkami otevřené licence aktivitu upravovat či šířit. Soubor aktivit byl vytvořen v rámci projektu [Podpora práce učitelů \(PPUČ\)](#), který byl spolufinancován z Evropských strukturálních a investičních fondů a jehož realizaci zajišťoval [Národní pedagogický institut České republiky](#). Diskutujte a ohodnoťte aktivitu na stránce Elektronické materiály (<https://ema.rvp.cz/>) na Metodickém portálu RVP.CZ.

Gramotnosti.pro život!
Učíme v souvislostech

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

